

ЗАМАН

Газета издается на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУН ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КЕНГЕШ

Нальчикни арбазларын къалай тапландырыргъа кереклисин шахарчыла кеслери айтырыкъыла

Къабарты-Малкъарга «Единая Россия» политика партияны «Формирование комфортной городской среды» проектини чеклеринде 173,8 миллион сом бериледи. Бу ачча Нальчик шахарда кёп къатлы юйлени арбазларын тапландырыргъа къоратылышылы. Аны юсюндөн тюнене КъМР-ни Башчысы Юрий Коков Правительствону эмда шахарны администрациянын көлчелипера бла кенгешде белгилүп этгендө.

Юрий Александрович, жанғыртуу жумушла партия проектлени чеклеринде бардырылганларын чөртүп, федерал арада битеу тийшили документте къабыл көрүлгөнчү сакылтун турмай, буюн окунья хазырланып башшаргъа кереклисин къаты айтханды. «Республикага берилген ахчаны не къадар хайырлы, алай аны бла бирге уа аялу къоратыргъа тийшилди. Бек башы уа ачыкъылукъ болургъа керек. Проектни баш магъанаасы – анга жамаутаны къатышдырыу, халкъны излемлериң толтурууду», -дегенди он.

КъМР-ни Правительствосуну тама-
коллегия

тасы Мусукланы Алий билдиргенича, проектни жашауда бардырыгъа республика кесини юлошон да къошарыкъыды – 15,1 миллион сом. «Ахча бюджет-

де барды. Бюгюнлюкде уа федерал арада финансланы субъектлөгө юлеши жаны бла низам жаращдырылады, башха праволу база къуралады. Алай

биз, болжалны созмай, керекли документлени хазырлап башлагъанбыз», -дегенди он.

Премьер-министр айтханыча, федерал излемлөгө көре, бу жумушланы чеклеринде къырал эм мунисипал программалы да къуралыргъа керекдиле. Дағыда жамауты тынгылаула бардырыгъа тийшилди. «Бюгюнлюкде уа Нальчикде кёп къатлы юйлени арбазларыны инвентаризациясы бардырылады. Жорукълагъа көре уа, ахчаны бир ненча муниципалитеттеге юлеширге жарайды.

Алай быйыл Къабарты-Малкарга юбилей жыл болгынан эсге алып, ол толусулай ара шахарны жанырытугъа берилсе тап болулукъ сунабыз. Дағыда финансланы ючден бирин адамла артыкъда бек сюйген, соургъа аслам жылылган майданын тапландырыгъа да къоратыргъа болулукъду. Биз акыл этгендө, Нальчикде Къулийланы Къайсын атлы орамда майданын жанырытрыгъа болулукъ эди», -дегенди он.

Ахыры 2-чи бетдөди.

Битеу кючню ауур эмда бек ауур аманлыкъланы ачыкълаугъа буургъа

Тюнене Къабарты-Малкъарны Башчысы Юрий Коков РФ-ни Следствие комитетине КъМР-де Следствие управлениеынын коллегиясыны улуп жылылынуна къатышханды. Анда 2016 жылда ишни эсептери чыгъарылганда эмда келир заманнага борчла салынгандыла. Республикада аманлыкъылыкъ бла байламлы халны юсюндөн айтта, регионну оночусу былай белгилегендө:

-Былтыр террактларын къоркъуун азайтыгу, бандподжопиени башчыларын бла аланы къаумларына киргендөн, алагъа болушканланы, халкъла аралы террорчу организацияллада къазаут этгендөнни уголовный жуулчулуктарында тартыгууга уллу кюч салынганды. Ол ишни селейттөй бардырыгъа, мында жетишмлени бегайтирге керекди;

-Экстремизм бла терроризм бла байламлы не тюрлю къаугаланы да заманында ачыкълауда эмда аланы жолларын кеси право низамны сакылаучу органлары биринкен ишлериңде баш борчлалдан бири болгъанлай къалады. Ол жаны бла хар шартны тинтирге, хар аманлыкъыны сыйтауларын бла болумларын тохташдырыгъа керекди. Жаланда терен следствие анализ этиу бла къолбуздан көллиди он ишлени алгъадан билирге эмда болдуртмазгъа;

-Арт юч жылда 19 мурдарлыкъ ачыкъланмай къалганды. Аладан бири жамаутаты артыкъыда сакылмадырыгъанды. Аллай аманлыкъланы ачыкълау следова-

тельлени тириликтөрине, жютю ачыллыкъларына, профессионал къаумуму ишге күрай билгелендерине көреди;

-Къулукъу бузукъукъула эмда коррупция аманлыкъыла бла байламлы уголовный ишле, аманлыкъылыкъ этилгени туура болуп тургъанлай, ачыкъланмай къалгъанлача тохтатылсалы, ол ишеклик түрдүрдө;

-Оночуу къулукъула эмда бирикген аманлыкъы къаумум бюджеттөр ахчаны тонагъанлары, аны кереклисингендөн башша затлагын къоратханлары бла байламлы коррупция аманлыкъыланы терк да, тынгылы да тинтигуе битеу кючню салырьга тийшилди. Налог служба бла бирге налогла бла байламлы аманлыкъыланы да терк эмдө тынгылы тинтирге керекди;

-Следствие управлениеида бидиргилген аманлыкъыланы ачыкълауда заманнан со-зуп туруу, аланы эсепге алдырмай, уголовный ишне ачмай дегенча шартла алыкъа тобийдиле. Тинтиленүү тохтажырылгъан болжаллары сакыланмайдыла. Былтыр уголовный ишлени ючден бири эки айдан артыкъ заманнан тинтилгендиле. Андан тийшили хыйсан этилир деп ышанама;

-Бизни барыбызын да борчбуз бирди-тюзюп бла ишлени предпринимательлөгө бизнес бардырыгъа не къадар тап онгла къуаргъа, аны бла бирге уа хыйсаныла чыгарыла жол бермезге. Дағыда контроль эмда надзор органларын закону предприниматель ишге тыйгъыч салгъанларына,

аланы бузукъукъула заманында эс буургъын эмда тийшили мадарла этиригини тилейме сизден; -Кадрда бла жалчытуу да магъаналы жумушладан бириди. Биз сатырларыбызны тазалыкълары кючон көрөширге, хар жаны бла дюлгюлү болургъа борчлубуз - юйде, жашауда, ишде да. Жаш адам по-гонла салды эссе, битеу дүнүн аны ажыкъ тюбюндө болургъа керекди деп, алай нек сунуп башлайты? Сизни ишигизге къарап багыя бичедиле адамла саулай властьха. Аны эссе тутугъуз эмда бир заманда да унутмагъыз.

Жыйынтууда докладла бла РФ-ни След-
ствие комитетини КъМР-де Следствие управлениеыны башчысы Валерий Устов, КъМР-ни прокурору Олег Жариков да сёлешгендиле.

Коллегияны ишнине РФ-ни ФСБ-сыны КъМР-де Управлениясыны таматасы Олег Усов, КъМР-де ич ишлени министри Игорь Ромашкин, УФСИН-ни начальники Мухамед Маржохов, РФ-ни Миллет гвардиясыны аскерлерини федерал службасыны КъМР-де Управлениясыны башчысы Макытланы Мусса къатышканда.

КъМР-ни Башчысыны бла Прави-
тельствосуну пресс-службасы.

Нальчикни арбазларын къалай тапландырырга кереклисин шахарчыла кеслери айтырыкъыда

Ахыры. Аллы 1-чи беттеди.

Республиканы ара шахарыны мэри Арсен Алакаев айтханыча, арбазларын болумларын тингтенгилери бла бирге суратха, видеоогъа да алдырадыла, алдан жангыртынуу проекти-смета документлери хазырланадыла. «Бююнлюкде уа 233 арбазны тингенбиз. Искож, Александровка, 5-чи микрорайон толусундаги сюзюлгенди. Битеу да бирге Нальчикде мингден аслам көн къатлы юй барды. Иш бир кюн да тохтамайды», -деп бидиргендени.

Мэр айтханыча, фатарлана иелери бла жыйылуу бардырыгъга тийишлди. Бююнлюкде уа көн къатлы юйлеге башчылыкъ этген компанияланы татмалары бла кенгешле къуралып, бу жорукъ аңылатылгъанды. «Битеу жумушла адамлары оюмлары белгили болгъандан сора толтурулукъуда. Ол санда къайсы майданни жангыртыгъа кереклисин да шахархы жамауты сайларгъа эркиндик», -дегенди.

Докладглайы тынгылагъандан сора Юрий Коков бу программа социальный магъаналы болгъанын энчи чертгендени. «Биз адамлары излемперин, ышанылуулукъарын толтурурга борчлубуз. Бөюннен ахча республикагъа уллу болушлукъуда. Аны бир

тюрлю чырмасуз, бузукъ-суз толтуруп, башха субъектлөгө юлгү көргөзтургө керекбиз», -дегенди.

Юрий Александрович Правительствогъа программаны толтурууга эм контролльнү таамлагау га жууаплы адамлары белгилерге, Нальчикни администрациясында уа ишчи къаум къурал, къурлуша хазырланыгъа буюргъанды. «Жангыртыгъа жумушланы качествусона артыкъда уллу мағъана буургъа керекди. Алай алдан толтурулукъандан хыйлачылыкъла, кесинге таптоширю дегенча къужур ишле болмасына», -дегенди.

2014 жылда Юрий Коков, Нальчикни солуу паркында болуп, шахархы архитектурасын игилендириу жана бла кенгеш бардыргъан эди. Анда уа аттракционланы шахархынын жангыртыу жаны бла бүйрукъула берилгендиле. Тюнене ала къалай толтурулукъандары да сюзюлгенди. «Аттракционланы асламы эсси болгъандыла, ала шэн-эзги излемеге келишмейдиле, ол санда къоркъуусулукъ жаны бла да. Ол а сабийлени саулукъары, жашаулыра бла байламлыды», -дегенди.

Арсен Алакаев билдиргеничя, аттракционланы шахархыны 1956 жылда къуралгъанды. Бююнлюкде анда 24

машина барды, аладан ючюсю ишлемейди. «Сезонунда уа анда бек аздан 50 минг адам солуйдай. Аттракционланы ючюсю озгъан ёмюрню 60-чы жылларында, алтысы - 70-80 жыллада, къалгъанлары уа 2000-2010 жыллада орнатылганда. Алай ала артыкъ файдалы тюйюлдюлө. Шэндю паркны жангыртыу жаны бла инвесторла изленедиле», -дегенди эмда билюнлюкде шахархы специалистлери 5 проектке къарай түрганларын чертгендени.

Солуу паркны таматасы Хочуланы Хызыр айтханыча, битеу машинала дайым да тинтиледиле, ремонт заманында этиледи. Алай ала эсси болгъандыла, къоркъуулудула. «Ала шахархыны сифатын бузадыла, алай жангырлыра уа бек багъадыла. Андан сора да, түрнекиле орнатыргъя, карта система да кийиргире керекди, ансыз парк файдалы боллукъ тюйюлдю», -дегенди.

Ахырында Юрий Коков аттракционланы жангыртынуу болжалын мындан ары со-заргъа жарамагъанын, алданы быйыл окунна толтурургъа кереклисин чертгендени. «Адамла къоркъмай солурча этерге керекди, аны бла бирге уа багъаланы кётюрорге да жараарыкъ тюйюлдю», -дегенди ол.

АБДУЛЛАХЛАНЫ Фатима.

ЭСЕПЛЕ

Сенатор Федерации Советде ишини юсюнден отчёйт этгендени

РФ-ни Федерал Жыйылындуу Федерации Советинде КъМР-ни законла чыгъарычуу (представительный) власть органдында келечиси Улбашланы Мухарбий депутат корпуусха 2016 жылда РФ-ни Парламентини баш палатасында кесини ишини юсюнден билдиргендени.

Федерация Советни келечипери къыралы социал-экономика айнын жалчыты

хан, жамаутын жашаууну качествусон бла къолайыгъын кётюрюoge себеплик этген за-

конланы чыгъарыгъу тири къатышханлары белгиленгенди. Регионланы сейирлерин къоруулуга энчи эс бурулгъанды. Андан сора да, Улбашланы Мухарбий Бюджеттеге аралы халла жаны бла южжанлы комиссияны Къабарты-Малкъарын сейирлерин

къоруулуда иши къыйматлы болгъанын чертгендени.

2017 жылгъа салыннган борчлары араларында уа была айтылганда: РФ-ни субъектлерини бюджеттерини файдаларын бла къоранчларын бирге келиширича этиу, къуллукъе полномочиляндан иолешишүү амалларын игилендириу, алданы тийишли законла бла жалчытыу.

Къуллукъы салы

Залийханланы Къаншаубий Элбрус муниципал районну жер-жерли администрациясыны башчысыны къуллугъун толтурулукъуда

Тюнене Элбрус муниципал районну Жер-жерли самоуправление советинин сессиясында Залийханланы Къаншаубий район администрацияны башчысынын орунбасарына тийишли көрүлгендени. Ары дери уа ол КъМР-де ич ишилени министрини орунбасары болуп түрүндөн. Ол кюнкүн депутатлаа районну жер-жерли администрациясыны башчысыны къуллукъун толтурун борччанына буюнна салгъандыла.

Администрацияны алгыннаны башчысы Унталаны Казим башха ишге көчгөни бла байламын кеси ыразылыгъы бла къуллугъундан эркин этилгендени.

Залийханланы Хажи-Омарны жашы Къаншаубий 1961 жылда 16 июнда КъМАССР-ни Чегем районнуну Яникоң элинде түрүндөн. Къабарты-Малкъар къырал университетинин башчысында. 1994 жылдан башап ич ишилени органларында иштюю-тююллю къуллукълада иш-

легенди. Къырал сауѓала бла да белгиленгенди.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Шабат кюн, 28 январь, 2017 жыл

Интернет-версия: zamankbr.ru

В.И. Поповичи «Къабарты-Малкъар Республиканы аллында къыйыны юсюн» орден бла сауѓалауну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы башчысыны

УКАЗЫ

Къабарты-Малкъар Республиканы социал-экономика жаны бла айнууна уллу къыйын салгъаны ючюн ПОПОВИЧ Виктор Иванович - «чекленген жуулаптыгъы болгъан Трест «Ай-Би-Си Промстрой» обществону Директорларыны советини председателин - «Къабарты-Малкъар Республиканы аллында къыйыны ючюн» орден бла сауѓалааръа.

Къабарты-Малкъар Республиканы башчысыны Ю.КОКОВ.
Нальчик шахар, 2017 жыл 26 январь, № 6-УГ

Виктор Иванович Попович

Украин ССР-ни Рогозов элинде

1937 жылда тууганды. 1957

жылда Киев тау техникуму

таусханды.

«Карагандажилстрой» трестин

1-чи номерли къурлуш управлени

ясында башлагъанды.

1977 жылны март айындан

- «Каббалпромстрой» трестин

управляющии. 1993 жылда

«Трест «Ай-Би-Си Промстрой»

ООО-ну къурагъанды, аны

гендеректору болгъанды, 2012

жылда уа Директорларыны со-ветине башчылыкъ этгendi.

РФ-ни бла КъМР-ни сыйлы къурлушчусуду. «Урунууну Къызыл Байрагъы» эм «Дружба народов» орденине, КъМАССР-ни Сыйлы грамотасы бла сауѓаланнганды.

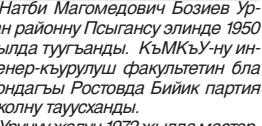
Н.М. Бозиевни «Къабарты-Малкъар Республиканы аллында къыйыны юсюн» орден бла сауѓалауну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы башчысыны

УКАЗЫ

Къабарты-Малкъар Республиканы къыралыгъын тохташдырууга уллу къыйын салгъаны ючюн БОЗИЕВ Натби Магомедо-вичи - Къабарты-Малкъар Республиканы къырал кенгешчисин - «Къабарты-Малкъар Республиканы аллында къыйыны ючюн» орден бла сауѓалааръа.

Къабарты-Малкъар Республиканы башчысы Ю.КОКОВ.
Нальчик шахар, 2017жыл 26 январь, № 7-УГ

Натби Магомедович Бозиев Ур-ван районнун Псыгансу элинде 1950 жылда тууганды. КъыМКъ-ну инженер-къурлуш факультетин бла

Дондагын Ростовда Бийик партия школон таусханды.

Урунуулун 1972 жылда мастер-ден башлагъанды, изыс бла татама инженер, Урван МПМК-ны начальники болгъанды. 1980 жылдан а - партия органлادа. 1992 жылда Урван районнуну администрациясын татаматсына салынганды. 1998-чиден 2003 жылгъа дери -

КъМР-ни къурулду министри. КъМР-ни Баш Советини 12-чи чакырылууну, КъМР-ни Парламентин 1-чи эм 2-чи чакырылууларыны Представительлени советини депутатына, КъМР-ни Парламентини 3-чи, 4-чи, 5-чи чакырылууларыны вице-спикерине айрылганда, 2016 жылда КъМР-ни Къырал кенгешчисини къулгутуна салынганды.

Дружбаны ордени, «Парламентаризмни айныуна салгъан къыйын ючюн» сыйлы белгли, РФ-ни Федерал Жыйылынну Къырал Думасыны Сыйлы грамотасы, РФ-ни Федерал Жыйылынну Федерации Советини Сыйлы грамотасы эм «Парламентаризмни айныуна салгъан къыйыны ючюн» сыйлы белгли, Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы, КъМР-ни Парламентини Сыйлы грамотасы, РФ-ни Конституцияны салгъан къыйыны ючюн» сыйлы белгли, Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы, Къабарты-Малкъар Республиканы салынганды, аны «Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы къурулушчусу» ат атаплайды.

А.М.Тутукову юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы башчысыны

УКАЗЫ

1.Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 81-чи статьясыны «б» пунктуна тийишлilikde ТУТУКОВ Аязор Мурзабековичи Къабарты-Малкъар Республиканы къурулуш эмда жашау журтла-коммунал молк министрини къуллугъундан эркин этгери.

2.Указ анга къоль салынгандын кюнден башлап кюнчюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы башчысы Ю.КОКОВ.
Нальчик шахар, 2017 жыл 27 январь, №8-УГ

ПАРЛАМЕНТ

Депутатла адамланы оюла турған юйледен көчюрюуңу амалларын излейдиле

КъМР-ни Парламентини жаз башы сессиясыны биринчи жыйынуунда, төрөде болуучусуча, законла чыгъяручу органды кирмеген партияларын келечилери республиканы социал сферасын бла экономикасын айнтыну жаны бла оюуларын турга этгендиле. Кенгешге б политика организацияны келечиси къатышанды.

Битеу да бирге депутатла 15 вопросну сюзгендиле. Ол санда РФ-ни Правительствосуну Председатели Дмитрий Медведевге жарапшырылган тилек къабыл көрүлгенді. Жыйылыну спикер Татьяна Егорова бардырылганда.

Кенгешн ача, ол депутатлары федерал инспектор Тимур Макоев бла шағырттарында. Повесткага көч, бек алгы КъМР-ни сүздүларыны квалификация коллегияларына жамааттын келечилерини кандидатуларын сюзгендиле. Аланы КъМР-ни Башчысы көргүзтегди, кеслери да жамаат организациларын келечилеридиле. Алай бла бу күллуктүркүү «Юсюллана Аслан, Мусукланы Мурат, Алим Ахметов, Марина Гугова, Лидия Маликова, Арсен Жукоков, Хасанбай Шахмурзов тийшили көрүлгендиле.

Ызыла бла законларын сюзюуге ётгендиле. **Натби Бозиевни** Парламенттии депутатыны полномочиялары болжадан алгъя тохтатылганда. Регламент, депутат этика эм Парламенттии ишин къурау жаны бла комитеттии башчысы **Кансаланы Елена** айтханыча, андан заявление келгенди. **Натби Магомедович**, барбызыз да билгендөн, республиканы Къырал кенгешчиси болгъанды», - деп къошханды ол.

Натби Бозиевни парламентаризмийн айнтынуга салгъан къыйынын белгилей, Татьяна Борисовна мыйдан ары да аны санау республиканга жараптагына ышаннганын айтханды. ««Единая Россия»» сөздүндө Генсоветини башчысы **Сергей Неверов** Къабарты-Малкъарда партиянын регион бёлжюмюно ишине бийик багъа бергенди. Анда уа, сээсюз, Натби Бозиевни къыйыны уллуду», - дегенди.

Натби Магомедович да депутатлагъа, Парламенттии Аппаратыны келечилерине көп жылланы бирге ишлекенлери, анга закона жарапшырыу ишде болушканлары ючин ырызлыгын айтханды. «Мен биринчи кере Къабарты-Малкъар Автоном Совет Социалист Республиканын Баш Советини депутатына сайланнган

здим. Андан бери озгъан жылланы ичинде уа къыралны политика жашауунда, экономикада да көп төрленинде болгъандыла. Ызыла бла Парламенттии депутаты болуп, 12 жылдан артык ишлекенме. Бу заманнны ичинде көп адамла бла танышыргъа, бирге урнурга насыбын тутханды.

Республикада тыннылы праволуу база күралганды. Парламентте уа федерал арада иги багъа берип, биз Россдейде бек иги законла чыгъяручу он органны тизмесине киргендиз. Ол а депутатлары профессионал билимдерини, Парламенттии Аппаратыны күллуктүчүларыны сыйналуу болгъанларыны хайрынданда», - деп мындан ары ишинде да ала бла байламлыкъла жиорютургэ сёз бергенди.

«Халкъны пассажир автомобиль транспорт, шахарлода ток бла ишлекен пассажир транспорт эм темир жол транспорт бла жильтынуу юсюнден» республиканы законну проекти экинчи окулууда сюзюлюп, къабыл көрүлгенди. Промышленность, транспорт, связь эм жол мюлк жаны бла комитеттии башчысы **Владимир Гутов** айтханыча, биринчи окулуудан сора анга 7 түзөтиу келгенди, алдан 4-сю къабыл көрүлгендиген. Закон муниципалитеттени араларында адамланы жиорютоону къураугъа, сакъатланы къайтгысын етергө бурулуп.

«Автомобильлени энчи стоянкалагъа элтиу, аланы анда сакълау эм энчи тохтаучу жерлөгө көлтирилгендери, анда сакъланнганлары, иелерине тапталыпгъанлары ючин тилгөн къорчанларын къайттарынуу юсюнден» закон да экинчи окулууда къабыл көрүлгенди.

«Бюджеттин къураууну эм бюджеттии ишин бардырынуу юсюнден» за-коннага түзөтиуле биринчи эм экинчи окулууда сюзюлгендиле. КъМР-ни

финансла министри **Заур Лихов** айтханыча, ол республиканы эллерины бюджетлерини файдалылыкъларын игилендирip мурат бла эмда КъМР-ни Башчысыны Администрацияны бүркүргү бла къураулгъан иши къаумуму предложениларына эмда Правительствуу Председателин бегимине тийшиллике жарапшырылганды.

Заур Лихов билдиригенинэ законнага 6.2-чи статья къошулады. Анда сёз эллени бюджетлерине ахча ётдюруюн биркүрдүрлөн ёлчами тохтадырылгады. РФ-ни Бюджет кодексини 61.1-чи статьясыны 4-чу кесегине көре уа, элледе адамланы файдаларындан жыльылган эмда биркүрдүрлөн ёлчами налогу алгылын мунисипалитеттени районларынан казналарына бериле эдиле. Алай эндиги уа оп эллени кесперинде къаллыкъыдь. Аны ёлчами да тохтадырылганды - НДФЛ-дан - 8, эл мюлк налогдан а 20 процент.

Депутатла РФ-ни Правительствосуну Председатели Дмитрий Медведевге «Жашау-журт коммунал мюлкдө реформаланы бардырыу жаны бла фондуу юсюнден» федерал законуну болжалын созунуу юсюнден суралмак хазырлагандыла. Къурулуш, жашау журт-коммунал мюлк эм ТЭК жаны бла комитеттии башчысы **Валерий Гриневич** айтханыча, ол регионлары бюджетлеринде адамланы оюла турганды, жашарга къоркуулуу юйледен къючүрүгэ ахча болмагъаны бла байламлыды.

Дагыстан Республиканы Халкъ Жыйылынуу бла КъМР-ни Парламенттии араларында бирге ишлеүнүю юсюнден келишимини къабыл көрүнчюн юсюнден оноу да сюзюлгенди. Кансаланы Елена айтханыча, келишимге къоль февраль айда салынырыкъыдь. Депутатла бир-бир федерал законлагъа түзөтиулени бла РФ-ни субъекттеринде законла чыгъяручу органла-

да коллегаларыны законодательный башламчылыкъларын да тингендиле.

Ызыла бла уа Парламентте кирмеген политика партияларын келечилери Къабарты-Малкъары социал сферасын бла -экономикасын айнтынуу юсюнден предложенилары бла шағырьеттегендиле. **Татьяна Егорова** айтханыча, Болумгъа көре, жыйылыгъа битуу политика партияларын келечилери да чакырылгандыла, ол санда республикада бёлжюмлери болмагъанда. Аладан ыразылыкъларын алтысы билдиригендиги, докладлары уа бешиси этгендиле.

Алай бла ол күн депутатлагъа кеслериини предложениларын «Родная партия» келечиси **Лиана Коческова**, «РФ-ни Аграрный партиясы» регион бёлжюмюно башчысы **Аслан Жаноков**, «Союз труда» партияны КъМР-де бёлжюмюно келечиси **Ирина Юдина**, «Партия РОСТА-ны» бёлжюмюно татмасы **Роберт Шогенов** эмда «Россейни бирикген урууну фронту» партияны бёлжюмюно башчысы **Гыллыланы Хусейн** көргөзтегендиле.

Ала докладларында республиканы халкъны социал излемлерин толтурууну, жашау журтла, ишчи жерле бла жалчытынуу, демографияны игленидирии юсюнден кеслери билгендиле адамланы туура этгендиле. Сёз ючон, «Родная партияны» программасына көре, халкъны ырахатлы жашауун жалчытыр ючон, түкүм мюлклендирии юсюнден керекди. Хар сойген адамты да къырал хакъсыз бир тектар жер бёлжюргө, адамла уа анда жашау журтла ишлетиргө боллукъ эдиле. «Быллай мюлкөлкө Россейни бир-бир регионларында бардыла, аланы саны 300-ден асламды», - дегенди Лиана Коческова.

Къабарты-Малкъар аграр республика болгъанын белгилеп, Аслан Жаноков эл мюлкдө илму-технология жангычылыкъларын сингидиргө, жерчилике интенсивный технологиялары жаярга кереклисими юсюнден айтханды. Ол арт заманда адамла элледен шахарлабы көчүп кетгенлериине да жарсыганды. Аланы тыйючон а эл мюлк кооперацыйны айнтырга кереклисисин чертгенди.

Партияларын келечилери республикада промышленный предприятияны жанжытууну, бизнесе болуштуулукъ этиинуу, адамланы иш бла жалчытынуу, аланы урууну эркинликлерин сакълаууну юслеринден да айтхандыла.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

ЖЫЙЫЛУУ

Жумушланы электрон халда тындырыууга - энчи магъана

КъМР-ни Кадастр палатасында бардырылганды кенгешде ведомствуу былтыргын ишини эсептери чыгъындырылганда. Аны татмасы **Анна Тонконог** билдиригендиги көре, быттыр кадастр тергегүе салырны неда ырысхы бла байламлы жорукъланы билир умутда заявлениларын 112850 адам бергенди. Ол шарт быллай жумушлашыя уллу сурал болгъанын көрүткөтти.

Жеринден тепмеген ырысхынан кадастр базасында быйылны аллында 309470 жер участкалары, 365821 тынгынан күралганды объективлени, энчи

хайрларынгъа белгиленнен 900 тириени, 54 муниципалитет чеккин эмда эки элни чеклериин юсюнден керекли шартла бар эдиле. Хайрларынчылары жанындан бегирекда уллу сурал информация берине жумушлашы болгъанын билдиригендиги **Анна Тонконог**. Сагынылгъан кезиүүде, палата аны бла байламлы - 157390 эмда Иеликни бирикген кыярал реестринден 71674 заявканы тамам этгендиги. Бурунгы жыл бла тенглешдиргендиге, аланы саны 41,6 процентте аслам болгъанды.

- Ведомствуу ишинде баш борчлалдан бирине берилген

жумушланы качествосун иглендирии эмда адамлагъа жөнгөлөнгөнгө оңга къурауну сарнарға тийшилди, - дегенди Тонконог. - Ол хайсал бла электрон халда жумушланы тамамлау амалтъа аслам эс бурулады. Аны къыйматылгъын биллай шарт көргөзтөди: быттыр электрон халда 3416 заявление берилген эди.

Бурунгы жыл бла тенглешдиргендиге, аланы саны 52,8 процента көйбейгенди. Дагыда специалистлөгө приёмгъа аллындан жазылыруу сервисини хайрлын 4375 адам көргендиги. Электрон жумушлашада заманларын, ахчаларын да

аярга онг бередиле, ол сөббөден алгъя сурал былай терк ёссе баргъаны да баямды, - деп къошханды.

Толтуруучу къырал власть эмда жер-жерли самоуправление органына бла ведомства аралы байланылышында къурау жаны бла бёлжюм 627 запрос жибергенди. Жеринден тепмеген мюлкүн кадастрыны бла иеликни бирикген кыярал реестрини базаларын тенглешдиргип, тийшилди халгъа көлтирии ишини чеклерииндеги 2167 кемчилик кетерилгенди. Ведомствуу татмасыны оюмнау көре, аны хайрлындан берилген жумушланы

качествоосун игерек боллукъду, налог органлагъа уа тюзюрек эмда толуракъ информация жибериллүпкү.

Ахырьында Анна Тонконог быыл беринчи январьда «Жеринден тепмеген мюлкүн къырал регистрациясыны юсюнден» деген закон кюч алгъаны бла бирикген эспллю-регистрация системагъа көчүп башлангынан эмда аны чеклериинде Кадастр палатасыны ишчилери тийшилди окуу программаны ётгөнлөрин да туура этгендиле.

ОМАРЛАНЫ Мурат.

Жылла, адамла, къадарла

Жигерлиги бла тапханды хурмет эмда маҳтау

Хутуйланы Исхакыны Къызы Валентина Көнделенде туугъанды. Сабийлиги уа сюргонде Кыргызстанда Ивановский районун Юревека деген тиреде ётгенди. Тар аузунда орналып, ортасы бла ауушдан келген сучукчы чабып баргъан, туугъан элине ушагъан жерни сагъыннганда, таулу тиширыну көзперинде артык мудахлыкъ эсленеди. Ызы бла аны жумушашкетинден жылын урады. «Биринчи заманда къыны болса да, бизни ишичи адамла болгъаныбызын билген къыргызылса милен алтынай башлагъан эдиле», - деп къуанады ол жетмишден артык жыл озгъанда да..

Анда жетинчи классны башағандан сора оқырғыга Фрунзе (Бишкек) шахарда эл мюлк техникимгъа киреди. Алай көчкорлоген халъланы арта къайтарадыла деген халар жайылып, таулупа жол көллю болгъан эдиле. Хутуйланы юйорлери да 1956 жылда, башхаладан алгъарақ окуна квайтадыла.

Жумушашкет сөзүл Валентина ол кезинде эсизине. Оноч жылны тансык болуп, тошлеринде көроп турған жүртларына тюшгенделинде, таулупа къанат битгенча болуп, күруулуша, оқыгуула, күлтүрга да тири къатышын башлагъан эдиле. Атасы Исхакъ кичи къызына онеки

Хутуйланы Валентина.

Жабелланы Назир.

жыл болгъанда дуниясын альшаны бла байламлы анга аталькъ, къарындашлыкъ да Хутуйланы Ханафий этип турғанды. Валентина аны сабилемири бла бирге ёсгенди.

Бери къайтхан жылында окъуна, мында эл мюлк техникум болмайтын аны себепли Валентина Нальчикде кооператив техникимгъа кирип, анда оқытушында. Аны башағантай алай жаш къызыны Элбрус районуну потребитель обществосуна жибередиле. Ол Заюково элде болгъаны себепли биргиштүү башчылары орта билим алгъан тюкенин къызын Көнделенде Ташкёпур тириесинде эндиги ишленген, ол күнлөде ачылган тюкенин тамасына саладыла.

Анда Валентина башкеси Жабелланы Тасуону жашы Назир бла танышады. Ала бир юйор күрдүрдүла. Ол математикадан устаз эди. Бекигиден. Алай болмаса, 1961 жылда, аны Москвагъа чакъырып, саужылны ичинде францууз

тилге юретип, Африкани Мали къыралына да жибермес эдиле. Однинядан кеттенин он жыл озгъанды.

Болсада аны таныгъанда, жууукъ-ахуу, шүёллары, сохталары, къоншулаты да сюйюп эсгередиле билими, адамлыкъы да төгерекдегилеге юлгю болгъаны Назирни.

1962 жылда юйюрги бла Нальчикке көчгенде, эки къағанакъын Валентина Къабарты-Малкъар потребсоюзу правление ишгирди. Аны алайдан Каббалтекстильторг биргиштүү төвөрдөн этип көчюредиле. Тамам ол жыллапа Хутуйланы къызылары, ишден айрылма, Москвада совет сатыу-алыу институттада оқыуп, бийик билим алгъанды.

Андан ары ишин иги билген, къыралына ара шахарында ол сферада ишлөгөнде бла байламлыкъ жириотуп, республика гъарыкъы келтиртип, ол ишин тап тюшюроп турғанды. Уста

профессионал болгъаны себепли Ростекстильторгнан Къабарты-Малкъарда базасыны таматасына саладыла. Валентина анда 2008 жылға дери уруннанды, солурға да андан кеттенин.

«Кёп жерледе болгъанма, - дейди тиширы. - Ол заманда тыш къыралланы тюкенинде болгъан элеклике сукъланычуу эдим. Аланы системалари бизге артыкъ бек жарашибашынын а бусагъатда аңылайма - бир-бир къартла, учузурракт товар излеп, тюкенин тюкенин же жириотуп...»

Аны ишичи китапчыгъында жаланды эки жазыу барды: бири - Потребкооперацияда ишлөгөнини июнден, экинчиси уа - Ростекстильторгда уруннанды деп. Къырал анга салгъан борчну тынгылы толтурбанды ючион Хутуйланы Исхакыны къызы Валентинаны көп кере сауғалагъанды: анга атальгын грамоталаны, ыразлыкъ къағылышлары санаарча тиойлодю. 1987 жылда анга «Урунчуну ветеран» майдал бериледи. 1990 жылда уа «Къабарты-Малкъар Республиканы сатыу-алыу жаны бла сыйлыкъ ишчиши» деген ат да аталаңды.

Назир бла Валентина эки къызы ёсдюргөндиле. Таматалары Лариса Кенжеде, жашайды, бизнес бла кюрешеди. Кичишли Аминат врачаллергологу, аны энчи клиникасы барды. Бююн Валентинаны эки къызы, төрт түтүгүү, аладан жаратылгъан юч сабий да арий жириотуп къуанышыда.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

МАДАРЫМЛЫЛЫКЪ

Студентлени тамблаларына къайпыра

КъМКъУ-ны Педагогика институту студенттерин ишгө салынуу магъаналы борчларындан бирине санайды. Экзамен комиссиянын къауымнаа предпринятыланы башчылары киргенделири бу жаны бла себепликэтди. Аны хайрындан выпускникледен бир ненчеси Нальчикни школларындан биринде устаз болуп урунчурча амал тапхандыла.

Былтыргы окуу жылда шахарны 5-чи номерли орта школуна институттун бошагъан бешеулен чакъырылгъандыла. Университетден устазла, жаш адамла бла байламлыкъны юзмей, алгъя педагогика, психология эм методика жаны бла да тутхучулукъ этгенделий, хар жетишими.

не къууянгандай турдады.

Институт сагынылгъан мектеп бла байламлыкъ жириотеди. Бирге проектле, билдириу, тинтиу, культура, солу эм башка программалада жарапшырдыла. Вузуну устазлары школнукъула бла бирге конференцияларда къатышадыла, методика ишлөрин тамамлайдыла.

Педагогика институттун кафедрасында практиканы ётгенлөгө билимлери ёсдюргөрө аламат методикада бардыла. Аны хайрындан ала отчэттерге, ачыкъ дерслерде бардырыгъа эм аланы тинтиргеде юрнедиле.

Аллай материалла педагогика жаны бла импу ишлөрин башлар-

гъа сюйгенлөгө да себеплидиле. Педагогика кафедраны устазлары жазгъан методика материаллары асламасыны рецензенти 5-чи школуну директору, педагогика илмүлүнин кандидаты Светлана Гузеровна Емзовады.

Студентле мектептende практика ётген кезинде утренникелеге, ачыкъ дерслеге, атalanы бла аналаны жыылыларына да тири къатышадыла. Ала билим берииде инновациялы технологияланы хайрыланыра, кесперини таамата ишич нөгерлери бла байламлыкъланы айнитадыла.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Жалгъан инвалидлени ачыкълау
Российи Президентини СКФО-да Толу эркинликeli келечиси Олег Белавенцевни бла Российи

Пенсия фондуну Правленини председатели Антон Дроздовну Пятигорска тюбешиндеринде сёз жалгъан инвалидларни юсюнден баргъанды. Анда белгиленинче, Шимал Кавказы бир-бир регионларында сакъатланы саны тохтаусуз ёсоп барады эмда бусагъатда субъекттүү битеу халкыны саныны 13 проценти чакъыл бирин тутады.

Борлуу халда пенсия страхованияга көре борчлаша ўа ёсоп барадыла. Тюбешиную кезинде жалгъан инвалидларни ачыкълау жаны бла иши къаумум къурарга оноу этилгендиле, деп билдиридиле полпредин пресс-службасындан.

Кабинетледе суратларын тагъярларын унамайды

Адыяга Республикан башчыларын күлгүлүгүн болжалду халда толтургъан Мурат Кумпилов кезинде кенгешде, министрлөрдөн бла районларын башчыларынайтканын, кабинетлериnde, даяыда Республиканы кыраларында суратларын такамзаларын тилегендиле.

Ол даяыда кырал күлгүлүкчүлүн ишлери халкъя турда эмда антилопалыну болулгъа керекисин экспортады. Адамда бла ачыкъ сөлөшүртүү тийишиди деп, районларын башчыларын ишлөрине хар муниципалитеттеги социология тинтиuledен сора багъа бичилгилегин, анга көре кадрла оноула да этиллекерин чөттөндө.

Осетин тилни клубу

Осетин тилни Владикавказда ачылган клубуна 15-news.ru-түү белгилүү болгъаныча, хар ким да жиорюрге экспортады. Ол Миллет илмү библиотекада бардырылакыда ишиш. Анда дөрслө оно эмда жылы уашак халда күралыкъылда. Алгъя режиссёрла, художникеле бла филология да къатышырылды.

Аллай клубу Петербургда бла Москвада да болгъанларын белгилерчады. Көп да бармай Тюркде да ачар мурат барды.

Бурунгугулу килисаланы - ЮНЕСКО-ну тизмесине

Кырчай-Черкесни бурунгугулу храмларын алгъя Российи маданият хазнаны бек багъалы объектларини санында къашарыкъылда, артда уа Республиканын властары алдын ЮНЕСКО-ну тизмесине кийркүрлөрлөрдөн тилеридиле. Сёз Тёбен Архыздагы эмда Сентин бла Шоман храмларын юспериден барады. Аланы тап халыкъ көлтирире 100 миллион сом керек болулукъду - хар бирине 20 миллион сом.

Шимал Кавказда жаланды бир объект киргендиле ЮНЕСКО-ну тизмесине. Ол - Дастанда Нарын-къалады.

Ингушетиядан - дарман чайла

Таулада дарман хансладан чайны Ингушетияда чыгарып башшарыкъылда. Бу жердэ бизнесменни ол башчыларынын Республиканы оноучулары къаюлдиле көрнедиле. Хунерли предприниматель тийишили оборудование да алгъанды. Алъя бир жылда минг пачка чыгарыптыра умут этиди. «Ол къалай сатылганы къашарыкъыз да, анга көре уа производствуу кенгерте барлыкъыз», - дегендеги инвестор. Чайны къуру Ингушетияда уттай, къоншу регионлода да сатарыкъылда.

Грозныйде - «Шипшилк-МИШЛИК»
Быйыл «Шашлык-Мошлык» деген биринчи Халкъя аралы фестиваль бардырыллыкъылда. Ол Грозныйде 22 априльде ётерикидиле. Аны юсюнден Ростуризмиден билдиригендиле.

Фестивалда этин мыдых отда къуурууну көп тюрлю амалын билген къыраллардан атлары айттылган атала жакырылды. Аланы араларында Шимал Кавказыны Республикаларыны, Орта Азияны къыралларыны, даяыда Ираны, Болгарияны, Сербияны, Испанияны, Арменияны, Грузияны, Азербайджаны да келечилери болулукъуда.

Байрамны кезинде уллу эстрада гала-концерт көргөзтюлжююдю, спортту милен эмда төрөли тюрлюриден эришиле бардырыллыкъылда, башкы сейирлик ишиле да болулукъуда.

Кенг белгилерикидиле

2 февраль жигит шахарны тарыхында энчи күннеге саналады. Миндан 74 жыл алгъя совет аскерле Волгограда къытандыра фашизмни «аркыя сюндирып», Кызыл Аскерге Берлиннеге жол ачкан эдиле. Ол байрамын Волгоградада кенг белгилерге хазылданады: орнамаланы жасайдыла, къууанчылар ишиле барлыкъ жерлөгө энчи эс бурадыла. Алада Стalingrad сермешин юсюнден тарых шартла, уруш жылларын суратлары бла энчи байрам чакъырыла.

Концерт

Шүөхлукъын бла жашлыкъыны байрамы

Студентлени битеурс-
сей көнүнөн жораланып
СКГИИ-де «Шүөхлукъын
байрамы» деген атла ин-
гир күралғанды. Залны
толтурған, башка - башка
вузладан да келген къо-
накъланы алларында сё-
леше, институтту ректору

ру Мухаммет Шахмурзов
да ректор Аслан Апажев-
ни атындан жылы сөзле
айтханды. Искусстволаны
институту бла ахшы къон-
шулукъеда турғанларына
да күүннанын буқдур-
магъанды. Көп магъаналы
жыйылыуланы ала бир-

деген сейир номерлери
бла къоншу миллиетлени
культураларыны энчили-
клерин көргөзтөндиле.
«Кабардинканы» со-
листлери Сюзана бла За-
лим Гучаеве эмда «Не-
вские перспективы» деген
VI Халкъла аралы фе-
стиваль-конкурсада Гран-
приге тишиш болгъан
Этезланы Салима бла
Астемир Хавпачев да
аламат тепсеулери бла
залдагыланы кёллөрин
кётөргөндиле.

Яникоину «Шаудан» са-
бый тепсеу ансамбли кёр-
гюзтөн сандыракыны уа
энчи белгилерге тишиши-
ди. Ала Элеккуланы Нюр-
мухамматны бла Алина
Дзабоеваны башчылыгъы-
нанда бу хунерге тюшоне
башлагъанлы кёп заман
озмагъанлыкъга, сахна-

лери Шауаланы Рамазан
бла Жанатайланы Ирэна
«Къараашай» тепсеуно
саугъа этгендиле.

СКГИИ-ни бошагъан,
бююнлюкде «Кабардин-
ка» ансамбльде ишлеген
жаш адамла уа къафа-
сюзюлоп, аны бююн-

ге къурагъанларына, аны
алайлыгъы студентлелеге да
бир бирлери бла байлам-
лыкъ жүрүтүргөртеги себеп-
лик этгенин да чертгенди.
Бююн а жаныз да оқыу-
чулаға угъай, битеу пре-
подавательлелеге да байрам
болгъанын эсгергендии.

Келген къонақланы уа

жаш артистке башка-баш-
ха миллиетлени тепсеуле-
ри бла күүннанын болгъаны-
да. Концертни СКГИИ-ни
«Кавказ» ансамбли ачып,
залдагыланы миллиет
азыкъла бла сыйлагъаны-
да. Ызы бла уа «Балка-
рия» ансамбльни солист-

люкде да терен магъа-
насы сакъланнанын ба-
йымлагъандыла. Дагъыда
хореография бёйюмню
студентлери эбизелени

- самайя, дюгерилени

- хонга кафт, абхаз теп-

сеу эм М.Ю.Лермонтову

чыгармаларының сюжет-

лерине көре салыннан

«Бэлла», «Отверженные»

ны сезе билгеннери сейир
эттирген эди. Концертни
жарыкъ программасы, студ-
ентлени байрамларын
бүтөн күүнчелерине этип,
барысыны да кёллөрин
кётөргөндиле.

ТЕМУККУЛАНЫ Аминат.
Суратланы **ТОЛГҮРЛАНЫ**
Камал алгъанды.

Адат-төре

Арт заманлана тойну адатдече
бардыра, алтыш сайта билгенле-
да аз болгъандыла. Аны себепли
бир күүнчеда жаны келинн-
ге акъсакъалладан бири айтхан
сөзлерин бек жаратхана, аллай
адамыбыз болгъанына да ёхтем-
ленгненме. Аланы уа Хасанияда
жашагъан юч къызын бла бир
жашны атасы Хапаланы Идирис
айтханды. Мен ол насижатны
жазып алъяна. Окъуучулагъа да
хычыуун көрүнүрлө деген акыл-
дама.

Жаны келиннеге - насижат сёз

«Къызым», шукур Аллахха, сени
бу күүнч кюнүнгө жетдил.
Энди сен башка юйге бараса, таны-
маян болсагъадан атларыкъса. Са-
быр бол, онг аягъынги салыр жерни
сайла. Эсингде тут: хар элни къой
союу башка болгъанча, хар юйно да
башкады түрмушу, адetti. Ол себепден
биринчи кюнөндөн башлап къабыр-
гъаны баргъан жеринде келиштирд.
«Келин къайнан анысы къол жууған суу
бла басылгъанды», дерча бол.

Ниетинги таза тут. Баргъан юйонг-
де акъсакъ бар эссе, сен да таякъ-
гъа таян, сокъур бар эссе, кёзүлкө
сал, тислиз бар эссе, аны аңыларыгъа
юйрен. Хычиннеге жау жарашханча,
алай жараш къайыларыны хуналы-
рына. Жашауда жүрекленин жасар-
гын ариу, жумушакъ сөзле көпдюлө,
ма аланы жүрют тилингде.

Сен баргъан юй санга атанды юй-
онгден да багъалы болсун. Не
гитче ишекликини да жүрөгингеде
басаргъа кюреш, кёлкъалды этме.
Кёлжүюн ачыкъ тут, манылай жа-
рыгъынги да күүртүмдө тур. Гурушкы
отну жандырмасан, тютөн чыгъарыкъ
тюйөлдү. Сени ишингеге, халингеге, акъ-
ылынга, сөлешенгенинге көп көз сыйнап
къарайды. Аны аңылап, жашауда тюз
жол бла барсанг, насыплы, юлгюлю,
махтаупу болурса!

Жаннага тийиу, жүрек къайынны сууда
ууучундага түзнүчүрүнүз. Ушхууруун жү-
рек ыразылыкъ бла эт. Кимгэдэ азыкъын
ышара сал. «Аш татлы болсун!» -деп айта
бил. Сен этген азыкъ хычыуун, татылуу
да кёрүнсөн!

Сюйюп баргъан адамынг бла къу-
анч бла кёп жылланы жаша! Аны
юйюнүн хауасы санга жарыкъылъкъ бер-
син! Анда ашагъан ашынг балча татлы
болсун! Бир хауаны солуусай, сау-
сан жашагъыз, бир биригизни аягъыз, на-
мысын сакълагъыз, ийманлы болгъууз!

Насыплы, узакъ ёмюрлю, толу юйдеги-
ли болгууз! Ниетигиз бир, атламыгъыз
огызуру болсун! Муратларыгъыз бирден
толсунла! Тыпты отугузу ёчюлмесин!»

ХОЛАЛАНЫ Марзият
жазып алгъанды.
Суратда ХАПАЛАНЫ Идирис.

Рахайланы Анатолий бу
дата керти да жарыкъ бай-
рам болгъанын чертгенди.
Республикалызын Баш-
чысы Юрий Коков да студ-
ентлени алгъышлағъанын
билирдигенди ол. Кеси-
ни атындан да жаш ада-
малагъа саулукъ, иги
билим алып, жашаула-
рында этген муратларына
жетерлерин тежегенди.
Бююн кеслери да ахыр
экзаменлерин бергенгел-
ри себепли сессияны бо-
шагъанлары бла да энчи
алгъышлағъанды.

Къабарты-Малкъар аграр
университетти прорект-

сала туруп, жашырын бизни
кырылганда чабынуу планын
жарашдыра түртканды.

Экинчи дүния урушда фа-

шистледен Польшаны азат-

лар ююн, совет аскерледен

алты жүз минг солдат бла

офицер жан бергендиле.

Ыспасы уа къайдай? Анда

шенди салыннан эсгертле-

мени кетедиле. Совет Союз

тыймаса эди, ол къырал жер

башындан гүнч этилк эди.

Гитлерни бүрүгүзү болгъан-

ды полжалын урлукъарын

къоймазгъа. Бусагъатда уа

аланы арапарында Россейгэ

тиш билегене, къайындан

«къабайыкъ» деген түркъанла-

да берди, көргөн болурсуз.

Бююн да халкъла аралы

халлода Россейн жанындан

итилген отгүрүл башлам-

ы. Президенти Барак Обама
куллуптундан кете туруп Рос-
сийге къажау санкционлары
кочкендерине жанлы болуп
сөлешгендид. Аңга да къара-
май, Владимир Путин аны
эм койорун да Жангы жыл
бла алгъышлағъанды, алағы-
саулукъ, монглукъ тилегендид.
Ма алап болургъа керекди
къорал башы!

Бу күнледе аты дунин-
яда белгилүү жерлеши-
бизни «Россия академика
М.Ч.Залиханова» деген ки-
табына къайыт келгенме да,
көлжүюн болмагъанча кётю-
ролгендид. Аллай адамыбыз
болгъаны бла халкъыбыз
ёхтөмленире керекди. Чокка
улу кеси ючон угъай, түргүн
халкъы ючон ыспас этди
орусулугъа. «Биз Россейден
башша бир кишиге көркөн той-
юбүз» деген магъана барды
аны илму ишинде. Ол кеппе-
керти. Бизни къыралыбизын
көп жерлеринден келип,

орус уастазла окутхандыла,

дүния күлгүртүүлүк жараша-

нында көп көз сыйнап

къарайды. Аны аңылап, жашауда тюз

жол бла барсанг, насыплы, юлгюлю,

махтаупу болурса!

Насыплы, узакъ ёмюрлю, толу юйдеги-

ли болгууз! Ниетигиз бир, атламыгъыз

огызуру болсун! Муратларыгъыз бирден

толсунла! Тыпты отугузу ёчюлмесин!»

КҮЛЬПАЙЛАНЫ Алий.

Сейир-тамаша

Калифорниялы университеттиң психологиядан профессору Джеймс Хайрам Бедфордта 74 жыл толғынан эди. Аны бүйреклеринде рак болғынды, көбюуле ёпкелерине да жетген эдиле. Аны себепли ол ёлгын хакъсыз бузлатырга эркинлик бергенди. Дуния башында аллайш иш биринчи кере этилгенди! Аны 1967 жылны 12 январында бузлатхандыла, ауушханындан сора бир ненча сағаттадан сора. Келлик заманда жангыдан жашауга къайтарырча, медицина ракны багъаргыа юйренсе.

Бузлатылған биринчи киши ёмюрню жарымы чакълы заманы «Холодильнику» сакъланады

1991 жылда ёлген профессору жабылған орундан жангы криостаха көчүргендиле. Анализе этгендиле. Аланы эсептери ёлук тюрленмегенин, чиримегин көргүзтегендиле.

Бедфордан башлайды кесини биринчи алтамарын практика крионика - адамлана бла жануарларны тишилписича суутуп сакълагын технология. Бирбирде криоконсервация битеу саннга-чархха угъый, жаланда башка нeda мыйыгы этиледи.

Дунияда бусагъатта 370 адам эмда 200 жануар чакълы бир бузлатылған сакъланадыла. АБШ-да ици улуу компания ишлейдиле бу жаны бла - Крионика институт эм Алькор (профессору ёлгынды мыйнда турады). Уллупулгуу бла ючинчюю уа Российеде - «КриоРус». Мында көп болмай 52-чи пациентни бузлатхандыла.

«Анамы бла итими бузлатханма»

- Сиз кесигиз а иянанамасызын юштоюлган адамлана артда жашауга къайтарырга болгугүн? - деп сорама «КриоРусу» директору Валерия Удаловага.

- 2008 жылда анам бла итим ёлген эдиле. Экили болмаганлай, экисин да крионирование эттегеме.

- Биринчи россейли «профессор Бедфорд» а ким болбанды?

- Ол да алым, биофизик. Жүүкүлдөрлөр аны атын жашырын къярга суюндегиле, аны себепли айтальмайма. Аны илму

Джеймс Бедфорд.

ишлери бла уа иги шагырайме.

Аты көнгөн биринчи россейли криопациент Алидия Федоренкоду, Петербургдан 79-жыллык устаз, аны жашау 2005 жылда таусуулган эди. Лидия Ивановна түтүгүндин тилегендиги, од дуняянын алышханындан сора аны бузлатырча. Тилегендиги.

Былай адамлана сакълагын жер бизде Сергив Посадады. Сана, баша Дыбарын энчи орунларындаадыла. Жукъа итез (жидик азот), температурасы -196 сүүкүлүк. Жануарларга уа энчи жер барды. Бизде 20 бузлатылған киштик, ит, бир шиншилла окуяна бардыла.

- Бузлатылған кылай бир ача төлөргө керек болады?

- Саннга толусунлай - 36 минг доллар. Баш нeda мыйы - 2 минг. - Южануарларның ошторпореуга?

- «Саусузун» уллупулгуу көре. Киштик - 10 минг доллар, жарагъан лабрадор а - адамча, 36 минг.

Не заманда жашауга къайтарлыкъыдыла

- Биятты ахчаны юсюнден: адамны бузлатыу 36 минг доллар турдада. Ол жетерикмиди? Белгисизди да ол инсанланы къачан жашауга къайтарырга жарагъаны. Сау этгенин багъасын айтмай къойсактук окуяна.

- Сакъланын туругүн жетерикди. Эритиу ненча турлугүн а киши да билмейди. Аны себепли биз бизнесни айнтыбыз, спонсорланы сейирлерин къозгайызы, АБШ-дача, жашауга къайтарын фондун күрайбыз. Ангыларгыа керекди, сау эти-

Акыл

«Жашауга къайтарырга онгла алықъа жокъдула»

- Бу кесаматхада чыдаматын илмүгүү ушатыргы күрөшгөн жумушдуу, - деди РАН-ны академиги, физика-техника илмүлүн доктору, жалгын илму бла күрөш бардырыган. Илмүлүн россейли академиисынын председатели Евгений Александров. - Аланы гарантиялары эм жашауда бардырылып алмалар да жокъу.

Аз адам биледи, криониканы ал жаратылынууну башламасы бизни алым. Лев Термен болгынды, кесини жангычылыктарын Ленингне окуяна көргүзгендиле ол. Артда ол 10 жылны АБШ-да тургынды совет разведчикасы. 1938 жылда аны Москваға къайтарындыла, шпионнучу тутхандыла эм 8 жылтаа лагерьге жибергенди. Колымада ол жолла салынды, онда анылтанды. Термен ёмюрлюк бузлада ёлжоле чиримегендерин.

Ол заманда алым Кремльде кылайт жазғанды, совет бачамаланы бузда туттарга көрекди, артда аны жашауга къайтарыра деп. 1940 жылда Терменни, Колымадан Москваға келтирип, жабылган жерге көчүргендиле. Ол анда Туполов, Королёв бла биргэ ишлөгенді. Бачамалы буйругу бла Сталин сауғында да альбанды!

Кертиди, крионика ючүн угъый, инфракызыл луч бла терезелени облучение этип, юйинчиде айтылғаннага тынғыларын оң чыгырткан амал тапханы ючюн. Сөзге, кесин а ол ёлжомсүзге санаганды. Чам халда тукумун артын алына оқтурғы чакырынды: «Термен - не мрет!» Ол 97 жылдында ауушханды.

Алай крионика къайтайык. Белгилүсича, бир клеткалар күралытуу, көп клеткалар прогестайшылар итеде аслан заманы сакъланадыла. Алай къанлары жылы жануарлар бла уа алай болмайды. Жашауга къайтарырга онгла алықъа жокъуда, жаланда алай болгукүдү деген таурухла болмаса. Аны себепли крионика ол жаланда коммерциялоо, илму мурддорсуз. Адам улуну ёмюрлюк жашаууну юсюнден муратын тапдышырга көрөшиу.

Соруу - жууап

Къайсына ышаннганы?

Көп болмай къоншум айтканды аланы та-маталары, соргым-оргъан этмей, ишчилени барсынын да башка медицина страховкой организациия көчүргенин. Алай эттерге жараймыды? Алай компанияяла ненча болгынларын, къайсына ышаннганы жарагъанын къалай билирге боллукъбуз?

А. МАРШЕНКУЛОВ, пенсиячы.

КъМР-ни саулук та-маталары, соргым-оргъан этмей, ишчилени барсынын да башка медицина страховкой организациия көчүргенин. Алай эттерге жараймыды? Алай компанияяла ненча болгынларын, къайсына ышаннганы жарагъанын къалай билирге боллукъбуз?

А. МАРШЕНКУЛОВ, пенсиячы.

КъМР-ни саулук та-маталары, соргым-оргъан этмей, ишчилени барсынын да башка медицина страховкой организациия көчүргенин. Алай эттерге жараймыды? Алай компанияяла ненча болгынларын, къайсына ышаннганы жарагъанын къалай билирге боллукъбуз?

КъМР-ни саулук та-маталары, соргым-оргъан этмей, ишчилени барсынын да башка медицина страховкой организациия көчүргенин. Алай эттерге жараймыды? Алай компанияяла ненча болгынларын, къайсына ышаннганы жарагъанын къалай билирге боллукъбуз?

КъМР-ни саулук та-маталары, соргым-оргъан этмей, ишчилени барсынын да башка медицина страховкой организациия көчүргенин. Алай эттерге жараймыды? Алай компанияяла ненча болгынларын, къайсына ышаннганы жарагъанын къалай билирге боллукъбуз?

КъМР-ни саулук та-маталары, соргым-оргъан этмей, ишчилени барсынын да башка медицина страховкой организациия көчүргенин. Алай эттерге жараймыды? Алай компанияяла ненча болгынларын, къайсына ышаннганы жарагъанын къалай билирге боллукъбуз?

КъМР-ни саулук та-маталары, соргым-оргъан этмей, ишчилени барсынын да башка медицина страховкой организациия көчүргенин. Алай эттерге жараймыды? Алай компанияяла ненча болгынларын, къайсына ышаннганы жарагъанын къалай билирге боллукъбуз?

КъМР-ни саулук та-маталары, соргым-оргъан этмей, ишчилени барсынын да башка медицина страховкой организациия көчүргенин. Алай эттерге жараймыды? Алай компанияяла ненча болгынларын, къайсына ышаннганы жарагъанын къалай билирге боллукъбуз?

КъМР-ни саулук та-маталары, соргым-оргъан этмей, ишчилени барсынын да башка медицина страховкой организациия көчүргенин. Алай эттерге жараймыды? Алай компанияяла ненча болгынларын, къайсына ышаннганы жарагъанын къалай билирге боллукъбуз?

Бизни корр.

Битимле

Гранат - кёгетлени патчахы

Бурунгү заманладан бери кюнчыгында гранатны кёгетлени патчахына санап келдиле. Аны Вавилонда беш минг жыл мындан алгъа ёсдюрюп түргандыла. Тюрлю-тюрлю ауруладан багъарга жарагъанын Гиппократ белгилегендиги. Тыш кёрүмдюсю окуяна бирисиделен айырмалыды.

Бу затын энчилеклери көпдюле. Бюрюклери окуяна, бағалы ташчыкълатыа шашат, бирча ариу аттиминлюдюле. Алилмалы көлпенд-көлпенд ёсдюрюп табириеридиле. 3D технологияны болуштуруп бла органларын жангыдан ишлеу да жерин таба түрдү. Мыйнын жашауга къайтарын къыйынды аны. Мыйнда нанотехнологиялаяча бла биороботлаяча шашанбыз.

Насыпсызла эм жантызла

- Жанын сан бла иш а къыйын түйол эди. Бусагъатда окуяна алилмалы терини, къууукъуну клеткалардан ёсдюрюп түргандыла. Бир ненча онжылыкъыдан органларын көлпенд-көлпенд ёсдюрюп табириеридиле. 3D технологияны болуштуруп бла органларын жангыдан ишлеу да жерин таба түрдү. Мыйнын жашауга къайтарын къыйынды аны. Мыйнда нанотехнологиялаяча бла биороботлаяча шашанбыз.

- Болсун алай окуяна, жарым ёмюрден адамны жашауга къайтарадыла. Жууукълары жокъ, дүниян түрлөнгөндөн. Не этириди ол жангызлыкъада, анга анылашынысуз ёмюрде?

- Адам жашауну аллай уллук къыйматы барды, ол гитче проблемалы аны къытваңда болмачылдыла, - деп иянанады Валерия Удалова.

- Неди ол айтканыгъыз, аяза, жууукълары уа жокъ?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды? Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Алай окуяна бузлатыргы жараймыды?

Хазырланыгызы, 28 январьны кечесинде
энттада Жанғы жылғы төберге керекди,
кытай орузламага көре. Бу күндөн
башланады Кызыл Хоразны жылы.

ГЫЛЫУЧХАН
(1924, 1936,
1948, 1960,
1972, 1984,
1996, 2008)

Гылышу чычханы жылында туугъанла озған жылны эсептери бла ёхтемленичадыла. Алай жетишим түнене бар эди, бююн а - жокъ. Алай болмаз ююн Гылышу чычханнан къарыуун аямагъаннай кюреширге керекди. Ишде бу адамла производству альчыларына тергелгенлике, кезиуден-кезиуге көлсюзлукке хорлатырылды.

Гылышу чычханы жылында туугъанланы бир-бирлерин шешагъа узалырга угъай дерик түйюлдю. Алай артада, ишге жанғыдан берилип, андан да иги урунуп тебиериди. Ахырданынында болыны ишахъларына къошуулукъду нена уллу премия берилди.

Юйор жашауларында уа хар зат алғынча къалыкъды. Бу жаны бла магъаналы алтамла эттере Гылышу чычханланы заманлары жетерик түйюлдю. Болъткан затларын тас этмегендей, къолда тутарға къараууларындан келсе окуяна, къуанын къалырга керекди!

БУГЫА
(1925, 1937,
1949, 1961,
1973, 1985,
1997, 2009)

Бугъа аны жылында дуния жарығынын көргөнлөнө байыл насыптары тутарыкъды. Бютонда иш жаны бла. Была хар тындыргын жумушларын тындылында эттере жириенгенди. Бусагъатта карьералары да бийикликке чыгъарыкъды, бизни жигитиз, табандар га умут этип, Гоага къачыл кетмесе.

Бугъа уллу чыгъармачылыкъ хазнаны иеси боллукъду, ахшы тенгеле, жаны танышла табарыкъды. Ол маданият жаны бла да айный барлыкъды, жашауга ыразылыгы да уллупай къалыкъды.

Къадар да аны эркеледи. Жанғы сюймеклик? Хай! Юйорлукөгө уа сабый тууаргъа боллукъду.

КЪАПЛАН
(1926, 1938,
1950, 1962,
1974, 1986,
1998, 2010)

Къапланнанга, иш көллюлюгуне бла фахтишили багъа бичимгенди. Ол хар миңиюще кесини жетишмелирini иосунден къычырып айланнганладан түйюлдю. Бусагъатта болум тюрленириди. Таматала оқынан аңылыштырылды. Мындан арысында аны таукелигин эслемей туроргъа айын оқынады! Къапланнанга къулукъу нена иш ачха чыгъарыкъ да байыллы болоргъа итинирикидиле.

Сюйсенг ийнан, сюйсенг къой

Шаркъ гороскопха кёре Хоразны жылы къалай къураллыкъды?

Бу жылда туугъанла ахчакъыларын кеслерине бла жууукъларына къоратырыкъду. Алай сюйген адамлары бла жолоучулукъта төбөрдөрдөн бери да олуттуул эдиле да, алай онг чыкъынаны. Юйор къуару жаны бла иш да тапды, ол сюймекликке бойсуннганлай турлукъду.

КЪОЯН
(1927, 1939,
1951, 1963, 1975,
1987, 1999, 2011)

Хораз Къояннын сюеди. Ала шүйләдьла дерге боллукъду. Жылны биринчи жарымы Къояннага къазаатда ётарикиди. Көп командировкала, тюбешиуле, сөлешиуле боллукъдула. Бир затдан да артак турмагъыз. Августдан сора ишигизиде бираш шошлукъ эсленириди. Къоян а ырахатыкъда туруп туроргъа жириенгенди.

Жылны ичинде ол юйоронно, сюйген адамларыны къучагына бөлөнгөнгөн көнчиди. Юйде къалай иги болгъанын энттада да бир кере топусунай аңыларыкъды.

Юйорлери болмажанла насыларын табарыкъдула, юйорлоле уа, баам, сабый къошаргъа сюеридиле.

САРЫУЕК
(1928, 1940,
1952, 1964, 1976,
1988, 2000, 2012)

Сарыуекде хар зат аламат боллукъду. Аны бир затдан да къоркъамгъанлай, тынч ишлөп туроргъа барды. Бютонда былагъа жылны экинчи жарымы хайрылыды. Ол кезиуде жетишим, ахча сауяна, ишини юсю бла хайрылы предложенияла келдикди.

Аны энчи жашауда да кесине уаш тюрсонлю, жарыкъ боллукъду. Адамла аңга артыкъ ас буруп, бир жанындан къуандырылдыла, башка жанындан а - юйор жылы жюргөн жылытырыкъды. Баам, Сарыуекин жылында туугъанла быйыл сабыйли-байлии болоргъа итинирикидиле.

ЖИЛЯН
(1929, 1941,
1953, 1965, 1977,
1989, 2001, 2013)

Жилян бек ақыллылары. Аны төгерегинге болумны төркөзүлүп көйгөн къолында да ол кылыгы аны къоярыкъ түйюлдю. Ол да дулашлы кезиуден къутулургъа болушурукъду. Ишчи жыл сыйдамлай озарыкъды. Экинчи жарымында Хораз Жиляннын къабып көрүргө угъай дерик түйюлдю. Алай ол улуп палах көлтияралыкъ түйюлдю анга, биотун чыныкъыртган этген болмаса.

Энчи жашауда уа жаланда ақыл бла узакъ баралмазса. Жилян кесин асыры ақыллыгы санагъан кылыгыны бираш къоймаса, аны юйору чычыларгъа къоркъу чыгъады.

АТ
(1930, 1942,
1954, 1966, 1978,
1990, 2002,
2014)

Ат жетишимлөгө чаптапланай барады! Байыл а бийикликке көл боллукъдула! Аланы ычындырымазгыз сакъ болугъуз. Ич сизимлери бла аңылап, Атла «иничек жерлени» бир жаннапыра бла озуп, кеслерини эслерин жаланда уллу ахча эм жюкөр ыразылыкъ таптартыргъан проектлөгө бурлукъдула.

Атны жылында дуния жарыгъын көргөнле къуору кеслерине жетерча угъай, башхалага да болушуруча ахча ишлеялларыкъды. Андан сора да, хайрылы танышуулары боллукъдула. Аладан бирлери көп жылланы ичинде айныгъан шүйлукъгъа ёсериалди.

Энчи жашаулары Атлада биринчи жердеди. Сюйген адамлары ююн ала көп затха хазырдыла. Жашырын айттырыкъ: аны бла байламлы Хоразы жылында била көп къоранчла этинирикидиле.

ЭЧКИ
(1931, 1943,
1955, 1967, 1979,
1991, 2003, 2015)

Эчкиде жылы бек тири озарыкъды. Ол көп ишлериди, көп жолоучулукъда боллукъду. Аслам жаны проектлени да къолгъа аллыкъыды. Аладан бирлери ахча бла къуандырылдыла. Барсы да угъай.

Жылны экинчи жарымында магъаналы затланы сатып аллыкъысыз. Жашаған жеригизни да алышындырыгъа боллукъусыз.

Энчи жашауларында Эчкими жылында туугъанла тирирек болургъа керекди. Юйден нена иши жеригизден чыкъмагъанлай турсагъыз, къадарыбызын къурамазсыз. Алай сюйген адамлары болгъанланы да къуанчлы жумушла сакълайды.

МАЙМУЛ
(1932, 1944,
1956, 1968,
1980, 1992,
2004, 2016)

Хораз Маймұлда сагыйлыкъа боллукъанда да къуанчлы жумушла сакълайды: ол къубулургъа бек сюйгенини ююн. Эришленгеннене. Жылны биринчи жарымында Маймұлнан къатыларыкъа санып турлукъду. Алай ол да хорлатырыкъ түйюлдю, серленип, сиркуиленип.

Жууукъ заманда Хораз андан эригириди эм «квашысын» эркин къоярыкъды. Маймұл кеси сюйгенича жашап турлукъду. Ахча ишлөп, олсагатты аман жокон. Жашауда да къуанчдан толлукъуды.

Маймұлнан жылында дуния жарыгъын көргөнле романтика сезимлөп бир заманда да къоймайдыла. Сюймеклик аны жашау чакъырымыды. Мындан арысында да алай къалыкъыды.

ХОРАЗ
(1933, 1945,
1957, 1969,
1981, 1993,
2005, 2017)

Ол кеси кесине жашау да түйюлдю.

Хоразы жылында туугъанла 2017-де бек ала маат турлукъдула. Ала жыл битеу жолла ачылыпрыла. Хораз сюйсе, ишинде да жомакълы болумла къуяллыкъыды. Экинчи былай амал алай терк къайтарылыхын түйюлдю.

Хораз, тюрсонлю тюгюне маҳтанип, къаты къычырып жыларыкъыды. Ол алай төгерегиндеги адамлары эслерин кесине буур ююн этилди. Жарсынгъа, былай къылышы жаланда юйдегили болмажаннада угъай, бирсиледе да эсленеди. Алай жарыкъ көллюлюперини хайрындан алаға көп зат кечиледи. Поянхчыларын букудурургъа көрешип, ол ююн тапландырып, биргесине жашағанлангалаға энчи эс бөлөп турлукъуды.

ИТ

(1934, 1946,
1958, 1970,
1982, 1994,
2006)

Итге айға къарап улургъа тюшерик түйюлдю. Быйыл ол жаны кюсеген затларындан көбүсюн къолгъа эталлыкъыды. Саулугъу да кючюп боллукъуду. Къатында жууукъ адамла табыллыкъыдыла. Барсы да угъай.

Жылны экинчи жарымында магъаналы затланы сатып аллыкъысыз. Жашаған жеригизни да алышындырыгъа боллукъусыз.

Жашауларында Эчкими жылында туугъанла тирирек болургъа керекди. Юйден нена иши жеригизден чыкъмагъанлай турсагъыз, къадарыбызын къурамазсыз. Алай сюйген адамлары болгъанланы да къуанчлы жумушла сакълайды.

ТОНГУЗ
(1935, 1947, 1959,
1971, 1983,
1995, 2007)

Тонгузда Хоразгъа шүйхла дерге жарамаз. Алай оғырулукъу къоншула деб айттырчады.

Тонгузун жылында туугъанла иши жерлеринде аякъ тириеридиле. Тындырған жумушларыны хайрычыгарда да эталлыкъыдыла.

Алай болгъанлыкъыда, былай жашауларынында байыл жыларыкъыды. Ол көп сыйдам озарыкъы деп ышанырса түйюлдю. Жылны ичинде жанындан жанындан борчалы салыннанлай турлукъуда. Алай ала албугъартырыкъ түйюлдю. Бу жаныарны белгисинде дуния жарыгъын көргөнле энчи оюмла табып къояргъа ёчдюле.

Юйор бла байламлы жашауларында артыкъ тюрленинде сакъланмайдыла. Алай была анга къуанып къалыкъыдыла.

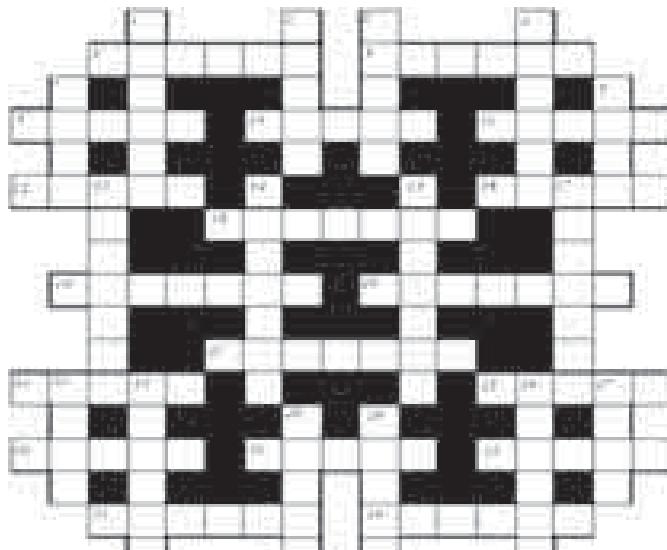

Хыпияр чучхурла көшүшда.
Сурат этюдну ОСМАНЛАНЫ Хыйса алгъанды.

СЁЗБЕР

ЭНИНЕ: 5. Кийикни гуппурсырт түрлүсю. 6. Суу къанатлы. 9. Ағыч кесекчик. 10. От этилген жерде ол да болады. 11. Мал тутханга бек кереки жютө зат. 12. Атын чачы. 16. Бир-бир күңчыгыш къыраллада бай адам. 18. Къанатты. 19. Хораз. 20. Кюч bla къолгыя стиу. 21. Мекям ишлеу. 22. Аны ахча сюеди. 25. Жипек. 30. Кийик тонгуз. 31. Жырылганнын жапхан. 32. Адамны кирис этген зат. 33. Ол кёпдюреди тылыны. 34. Алгъын ахча болмажа аданда адала сатыу этгендиле.

ЕРЕСИНЕ: 1. Неден да элгенин айланнган адам. 2. Ариу. 3. Кириити нёгери. 4. Юйокленнен жюн. 7. Къарачайда уллу элни аты. 8. Гитче жаныуарчыкъ. 13. Багъалы узун машина. 14. Оюн. 15. Адамны затын буқдуруп алыу. 17. Адам ат, муслиманлана сыйын айны аты. 23. Дуния. 24. Намазны заманын билдиричуо. 26. Сейир ишлени этиучю. 27. Бугъар неда башын сугъар жер. 28. Адамны суда элтген зат. 29. Эшикни ичинден неда тышындан этген къылыч.

ГАЗЕТНИ 10-ЧУ НОМЕРИНДЕ ЧЫГЪЫГЫН СЁЗБЕРНИ ЖУУАЛЛАРЫ:

ЭНИНЕ: 7. Кёнделен. 8. Самосвал. 10. Искусство. 11. Орман. 13. Дирын. 15. Сууукъ. 18. Тюшлюк. 20. Стакан. 21. Лахорчу. 22. Ынна. 23. Реал. 25. Радмила. 27. Сапина. 28. Талгыр. 29. Округ. 32. Садак. 34. Акъбаш. 35. Ауруллану. 36. Чыкъырдау. 37. Жууургъан.

ЕРЮНЕ: 1. Кёлпүрчон. 2. Келин. 3. Черкес. 4. Жантакъ. 5. Комод. 6. Сандыракъ. 9. Услу. 12. Атлантида. 14. Ырахатлыкъ. 16. Урходук. 17. Украина. 19. Клара. 20. Сурат. 24. Жаналгыч. 26. Чырахтан. 29. Онгуралу. 30. Рөле. 31. Гангуй. 33. Къаура. 34. Ауру.

Учредительле: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти bla Правительствосу

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Ж.Ж.

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хаяу
(баш редакторну орунбасары)
ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары)
ТОКЫЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь)
МОКБАЛАНЫ Зухура (культура бёлжимно таматасы)
ТИКАЛАНЫ Фатима (жамаат-политика
бёлжимно таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басмани эм аслалмы информацияны эркинликлерин къоруулду жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —ПИ № ТУ70-00118. Индекс - 51532

Газеттى басмагыя Къыркъын базаса эмдэ аслалмы коммуникация жаны бла къорал комитетин компьютер службасы хазыр эттени.

Газет “Тетраграф” ООО-ны
типорграфиясында басмалангандан.
Нальчик шахар, Ленин аты проспект, 33

Номерге графикте көре
19.00 сағатта къол салынады.
20.00 сағатта къол салынганда.

**ГАЗЕТНИ НОМЕРИН
ЧЫГЪЫГЫНЛА:**

Текуланы Хаяу -
дежурный редактор;
Кетенчиланы Зульфия - жууаплы
секретарлары орунбасары;
Зөзеланы Лиза - (1, 2, 3, 4-чи бетле),
Бийчеккуланы Жаннета - (5, 6, 7, 8-чи
бетле) - корректорла.

Тиражы 2100 экз. Заказ № 108
Багъасы 10 сомду

РЕДАКЦИИНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин аты проспект, 5
электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru

Чамны мюйюшю

Жашландыргылан лифт

Ахмат элден къарт атасы, анасы бла шахарда жашагъан жууукъларына къонакъыга келеди. Жанги юйню эшигиндөн киргендөй, лифтни аллында тохтайдыла. Ала сауғъаларын санай тургынчы, машинаға бир къарт къытын киреди. Бир кесекден лифт артха къайтып келеди да, ичинден а бир ариу къызы чыгъады. Аны көргөн аппа:

- Теркирек миндер мууну ары! - деп, туудугүн ашыкъыда, юй бийчесин лифттеге түртеди.

- Оу күнөм! Не барды мында?! - деп, амма, къоркып, артха тұрақтыйды.

- Бар-бар! Көрмеймисе, ары киргендө жаш болуп, эшиштеги - дегенди къарт, хылаша ышара.

Къоркъын булбул

Хожа жол жанында көгет терекле көргендө. Аланы шапталлары, сарыу-уртула болуп, эшиштеги салыны турға эдиле.

Аууз суулары келип, кесин тялямай, бахчагъа тюшөди. Оң этип, терекле жарапсайды, шапталладан жыртып, ашай турғанлай:

- Хей! Кимсе? Анда ненг къалгъанды?
- деген ауазны эшигендө.

Әлгенип къараса, битимни тиубонде бахчаны иеси сюелип турға эди.

- Булбум! Бері ёрлеп, жылгарған

этеме, - дегенди Хожа.

- Жылгарчы да бир, булбул эсендө. Бир

тынгылап көрелим, - дегенди бахчаны иеси.

Хожа, ёнюн базыкъ этип, бир затла мурлудагъанды.

- Ъй аман! Булбул алаймы жырлайды?
- дегенди ачыуланып ол киши.

- Къоркъын булбул алай жырлайды,

- дегенди Хожа.

Футболчу чычханла

- Хар кече сайын тюшомде чычханла футбол ойнайдыла да, тынчаялмайма, - деп тарығында бир эр киши, дохтурға келип.

- Жата туруп бу дарманны ичигиз, көрүрсөз къалай тынч жукъласағызы да, - дейди дохтур.

- Тамбладан башласам жаарыкъымды?

- Тамблагъа дери да нек созасыз, бюгөндөн окына башлагъыз.

- Да биогече чычханла ахыр кере ойнайдыла футбол. Къайрай келип, иш не бла бошаллыгъын билмей къалай тура эди!

Жангылыу

Хожа, бир жумушча чыгъып, жолда кетип бара, жылтыратхан, көз къамат-хан затын көрүп тохтагъанды. Келип къараса, ол - бир кюзгю сыныкъ. «Бу не болуп?!» - деп, Хожа аны къолуна алгъанды. Андан а бир адам къарап турға эди!

Хожа, ол кеси болгъанын билмей:

- Айып этме. Мен сеники болгъанын билмей алдым, - деп, кюзгюни жерине салып къойгъанды.

Театр

Сахна искуствоңу сюйгенлөгө
- «Къара жин»

Къулийланы Къайсын атты Малкъар къырал драма театр сахна искуствоңу сюйгенлөгө А. Айларовну пьесасына көре «Къара жин» деген спектакльге чакъырады.

Оюн 30 январьда Къырал концерт залда (ГКЗ) көрпүзтөлжүлдө.

19.00 сағаттада башланырыкъыдь. Со-руулары болгъанла бу телефон номерлөгө сөлешсинле: 8(8662)44-22-10; 77-34-85; 8-938-691-25-39.

Билдириүү

Халкъ жазычучугъа
жораланнган ингир

Республикада жашагъанла эм къонакъыл! Къабарты-Малкъарны Культура министрлосу Къырал драма театрынын көре «Къара жин» деген спектакльге чакъырады. Тюбешини А. Шогенкуков атты Къабарты къырал драма театра 2 февральда къуралыкъыдь. **18.30 сағаттада** башланырыкъыдь.

Сорукълары болгъанла бу телефон номерлөгө сөлешсинле: 42-43-13, 42-44-27.